

בבא מציעא דף כ"ה, "בסוד אבידה מדעת"

א.

1. **בבא מציעא, דף כ"ה:** "מצא כלי באשפה, אם מכוסה - לא יגע בו, אם מגולה - נוטל ומכריז ... והוה ליה ספק הינוח, ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: כל ספק הינוח - לכתחילה לא יטול ... אשפה העשויה לפנות אבידה מדעת היא!".
2. **רמב"ם גזלה ואבדה, י"א י"א:** "המאבד ממונו לדעת אין נזקקין לו, כיצד, הניח פרתו ברפת שאין לה דלת ולא קשרה והלך לו, השליך כיסו ברשות הרבים והלך לו וכל כיוצא בזה, הרי זה אבד ממונו לדעתו, ואף על פי שאסור לרואה דבר זה ליטול לעצמו אינו זקוק להחזיר שני אשר תאבד פרט למאבד לדעתו".
3. **טור חושן משפט, רס"א:** "וכתב הרמב"ם אף על פי שאין לרואה ליטלה לעצמו מ"מ אין חייב ליטפל בה וכ"כ הרמ"ה ואין נראה כן דאבידה מדעת הוי הפקר".
4. **שולחן ערוך ורמ"א שם, ד':** "המאבד ממונו לדעת אין נזקקין לו ... וי"א דאבידה מדעת הוי הפקר וכל הקודם זכה".
5. **קצות החושן שם, ס"ק א':** "דאבידה מדעת הוי הפקר. והוא מדברי הטור. והבית יוסף כתב על דברי הטור דלאו מלתא היא, שבשביל שאינו חושש לפקח על נכסיו לא נאמר שהפקירם ופסק כדברי רמב"ם ע"ש. ובש"ך (סק"ג) כתב וז"ל, ולפי עניות דעתי לא ירדו לסוף דעת הטור, דאין כוונת הטור להשיג בסברא דמסתמא כיון דאינו מפקח על נכסיו מפקירם, אלא כוונתו להשיג דאבידה מדעת דאמרינן בש"ס בכל דוכתי פירושו דהוי הפקר, וכמו שמוכח גבי אשפה שעשויה לפנות דקאמר בש"ס (ב"מ כה, ב) אבידה מדעת היא, והיינו על כרחך דהוי הפקר והוא שלו. והכי נמי מוכח בש"ס ריש פרק אלו מציאות (שם כא, ב) דקאמר תא שמע פירות מפוזרין הרי אלו שלו, הא לא ידע דנפל מיניה, אמר מר עוקבא הכא במכנשתא דבי דרי עסקינן דאבידה מדעת היא, אלמא דאבידה מדעת פירושו בכל דוכתי שהוא הפקר. ולהרמב"ם צריך לומר דאבידה מדעת דהכא אין פירושו כמו אבידה מדעת דהתם, והוא דוחק גדול עכ"ל. ולעני"ד אין זה מן המדה במה דכילל הש"ך דאבידה מדעת כיון דאשכחן בחד דוכתא דהוי הפקר דהכי הוא בכל מקום, דהא אשכחן אבידה מדעת בפרק הספינה (ב"ב דף פ"ז ע"ב) והתם ודאי אינו הפקר ... ואם כן ע"כ צריך לומר דהך אבידה מדעת דהתם אינו לשון הפקר, וכיון דפירושו מתחלף אם כן ראיית הש"ך אינו ...
6. **חידושי הגרנ"ט בבא מציעא, קנ"ב:** והנראה, ליישב כל הני, דהנה יש לחקור, מה פעלה התורה כאשר ציוותה העשה דהשב תשיבם, די"ל דבלא הציווי הוי אמינא דאמנא אסור ליטלה לעצמו אבל לטפל ולהשיבה נמי לא חייב, וציוותה התורה להשיב אבידה דחייב לטפל ולהשיבה, או דילמא בלא ציווי התורה הו"א דמותר לו לקחת לעצמו, דכיון דאבוד ממנו אין כאן גזילה, וליכא לאו דגזילה רק כשגזלה מידו או מרשותו, וציוותה התורה דאע"פ שאבוד ממנו אסור לו ליטלה לעצמו וחייב לטפל ולהשיבה לו ... ובזה מבואר דברי הטור שכתב דאבידה מדעת הוה הפקר ומותר ליטלה לעצמו, והק' הב"י אטו משום שאינו חושש לפקח על נכסיו נאמר שהפקירם! ולפמשי"נ אתי שפיר דהיכא דאינו חייב להשיבה ליכא איסור גזל ולכך מותר ליטלה לעצמו, וא"ש הקושיות שהקשינו לעיל, דכל שאין מחוייב להחזיר מותר לקחת לעצמו. ובדעת הרמב"ם צ"ל דס"ל דבלאו קרא דהשב תשיבם נמי היה אסור לגזול רק לא היה מחוייב לטפל בה ולהשיבה, וא"כ בני"ד נהי דאין מחוייב בהשבה מקרא דאשר תאבד פרט למאבד מדעתו, מ"מ אסור לו לקחתה לעצמו, דזה אף ללא קרא היה אסור וכמשנ"ת".

ב.

7. **אוהב ישראל, פרשת נצבים:** "ידוע מספרים הקדושים כשעלה ברצונו הפשוט ב"ה ובי"ש הנכבד והנורא להאציל ולברוא את העולמות, עיקר העילה והסיבה שגרמה והכריעה להיות בריאת העולמות היה רק משום שהיה רצונו הקדום להתאר בתואר מלכות. כי כל התוארים והכוחות היו אז כלולים בעצמותו יתברך ויתעלה, אכן תואר מלכות אין מלך בלא עם. ולסיבה זה האציל וברא ויצר ועשה את העולמות כולם עליונים ותחתונים כדי להתוודע ולהגלות כי הוא לבדו מלך על כל העולם כולו בכבודו ומלכותו בכל משלה. וכמבואר אצלינו כמה פעמים בשם האריז"ל ע"פ (תהלים צג, א) ה' מלך גאות לבש עיין שם. ולאשר גלוי וידוע לפניו יתברך ויתעלה שאין כח המושג בהנבראים לקבל אור בהירתו אור אין סוף יתברך אור צח ומצוחצח, לזה כביכול צמצם את עצמו בצמצומים רבים והאיר שפעו וחיותו ואור בהירתו לכל עולם ועולם כפי אשר יוכל שאת לקיומו ולצורך חיותו והעמדת מערכתו ... והנה בחינת מלכות הקדוש שבכל עולם ועולם ובכל בחינה ובחינה לית לה מגרמה כלום שום פעולה עצמית בסוד וילון אינו משמש כלום וכנודע מספרים הקדושים. כל אחד היא בבחינת הארה כוללת שמקבלת מכל הספירות הקדושים על ידי מדת היסוד צדיק חי עלמין והיא מחלקת שפעה אשר קבלה לעולמות התחתונים בסוד ותתן טרף לביתה וחוק לנערותיה. וידוע מספרים הקדושים על פסוק "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדם לפני מלך מלך לבני ישראל". וסודן של הדברים הם עמוקים ורחבים מני ים. אכן תמצית הדבר הוא בסוד אבידה מדעת אשר גזרה חכמתו יתברך ויתעלה לצורך העמדה וקיום העולמות נשתלשלו וירדו ניצוצות קדושים ונבלעו בין הקליפות רחמנא לצלן. אכן הבורא ברוך הוא וברוך שמו שם חול גבול לים היינו למלוכה הקדושה אשר סביב רשעים יתהלכון להיות להם אחיזה חס ושלוש ובעולם האצילות הקדוש אין להם שום אחיזה כלל. כי אם מעט בעולם הבריאה ויותר ביצירה ועוד יותר בעשיה.

ועיקר המקור הקליפות והחיצונים הוא אדו"ם ועמל"ק זרעו בסוד כי רג"ע באפו. רג"ע נוטריקון ר' אשית ג' ויס ע' מלק. וכל זמן שיש להם מלוכה וממשלה ושום התנשאות, כביכול אליו אין מעמד ומצב הראוי למלוכה הקדושה לקבל שפעה ובהירתה הראויה לקבל מספירות הקדושים.

וכאשר אחינו בני ישראל עם ה' בני אל חי נותנים לבם לזה וצועקים במר נפשם אל ה' ועושים תשובה שלימה בלבב שלם ובאמת ואומרים שירות ותשבחות למלך אל חי וקיים ברעותא דלבא, ועל ידי הזמירות היכולת בידם לומר עריצים ולהכרית כל החוחים והקוצים הסובבים את השושנה העליונה ועל ידי זה מתייחדת המלכות הקדושה בבעלה כביכול ומקבלת שפעה רוב טוב מהספירות הקדושים העליונים ומשפעת חסדים ורחמים וכל חדו וכל ברכאין להכנסת ישראל לתתא.

והנה נודע כי דוד המלך ע"ה היה בבחינה וסוד המלוכה הקדושה וסיהרא עילאה קדישא ובימי דוד ושלמה בנו קיימא סיהרא באשלמותא בסוד מילוי הלבנה בחצי החודש, כי מאברהם אבינו ע"ה עד שלמה היו ט"ו דורות וכן מרחבעם עד חורבן בית המקדש היו גם כן ט"ו דורות ... וזהו שכתוב "ויהי כל אדום עבדים לדוד", והסיר מהם שם המלוכה מכל וכל ... ומלך אין באדום דשלמה, היינו לאשר אין שום שם מלוכה וממשלה באדום לזה נצב מלך, נעשה קיום ומצב והערכה להמלוכה הקדושה בבחינת קומה שלימה".

8. **שפת אמת פרשת ויחי, תרס"א, תרס"ה:** "ויחי יעקב בארץ מצרים. מו"ז ז"ל אמר כי ע"י מדת יעקב האמת – יכולין למצוא החיות גם בארץ מצרים ... והרמז: **שזה היה אבידה מדעת** שהשליך האמת בארציות וגשמיות הטבע, וגם התורה נתלבה במצות מעשיות. וזה עיקר האמת אין אמת אלא תורה. וזה עבודת איש ישראל למצוא זו האבידה ואז אמת מארץ תצמח ר"ת אמת ... ועליהם נאמר שפת אמת תכון לעד ...

והנה כנסיה זו בוודאי היתה לשם שמיים ולכן היא קיימת לעד, וכמ"ש אשר יקרא אתכם באחרית הימים שאסיפה זו היא הכנה לכל הדורות. וגם מה שקיבלו אח"כ התורה היא בכח זה כמ"ש מורשה קהלת יעקב. ובכל אסיפה לשם שמיים מסייע כוחו של יעקב דיעקב כלול הוא כדאיתא בזוה"ק ... וקריאת שמע היא מתוך אסיפת כלל ישראל כי העדות על הקדוש ברוך הוא אינו באיש יחידי רק כלל ישראל, וכמ"ש שמע ישראל הוא קיבוץ ואסיפה וחל ע"ז שם ה' אלקינו וסופה להתקיים כמ"ש שפת אמת תכון לעד".

9. **סוטה, דף מ"ב:** "ואמר אליהם שמע ישראל. מאי שנא שמע ישראל? אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל: אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית - אי אתם נמסרין בידם".

ג.

10. **הגהת הרמ"א אורח חיים, תרצ"ה ב':** "טוב לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה, וסמך לדבר: ליהודים היתה אורה ושמחה (אסתר ח, טז) ודרשינן: אורה, זו תורה".

11. **מגילה, דף ט"ז:** "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר אמר רב יהודה אורה זו תורה וכן הוא אומר כי נר מצוה ותורה אור".

12. **שבת, דף פ"ח:** "ויתיצבו בתחתית ההר" - אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם ... אמר רבא אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב "קיימו וקבלו היהודים" - קיימו מה שקיבלו כבר".

13. **שפת אמת, פורים תרמ"ח:** "איתא בגמרא אורה זו תורה. שמחה יום טוב. ששון מילה. ויקר תפילין. וצריך ביאור. ומה שינה הכתוב את טעמו ולא פירש ליהודים היא תורה ויו"ט ומילה ותפילין. אבל הענין הוא שזה עצמו היה הגאולה והישועה שהרגישו בני"י זאת בנפשותם כי התורה היא האורה והמילה ששון. כי בוודאי אותו הדור שזכו לנסים בכח התשובה, בוודאי נתעלו נפשותם. ובאו לאמונת התורה. ונתמלאו אורה בכח התורה. וששון בכח המילה כו'. וזה עצמו מה שדרשו חז"ל הדר קבלוה בימי אחשורוש. פרש"י מאהבת הנס. שמקודם היו בבחי' אמונה כמ"ש כפה עליהם ההר כו'. ועתה הבינו בעצמם חיבת התורה ומצות. וז"ש קיימו מה שקבלו כבר שמקודם ה"י בחי' קבלה ואמונה ועתה נתגלה להם בפועל בנפשותם. ובאמת עמלק ימ"ש מעכב התגלות הקדושה. וכביכול מעורר גם בשמים הסתרות ודינין ... ואחר שנתלה שכך חמת המלך ונעשה עת רצון בשמים ונתגלו הארות הגנוזים ונתקרבו נפשות ישראל אל התורה. ועמלק הוא מעכב התגלות תורה שבכתב ושבועל פה. לכן כתיב כתוב זאת זכרון בספר הוא בחי' שבכתב. ושם באזני יהושע הוא שבע"פ ... וחיי עולם נטע בתוכינו".

14. **תולדות יעקב יוסף, פרשת בראשית:** "והנה סיבת גזירת המן היא שהצליח על ידי הפירוד שהי' בין ישראל, וזה שדרשו חז"ל (מגילה יג ב) ישנו עם אחד מפוזר ומפורד (אסתר ג, ח). ולתקן זה אמרה אסתר למרדכי (אסתר ד, טז) לך כנוס את כל היהודים, לעשות שלום ביניהם, וכמ"ש בשל"ה בזה (שובבי"ם ת"ת תצוה זכור) יעו"ש. ובזה יובן ליהודים היתה אורה, זו תורה. כי עד עכשיו על ידי הפירוד שביניהם היו בלא תורה, מה שאין כן עכשיו על ידי אסתר שתיקנה זה באמרה לך כנוס את כל היהודים, לעשות שלום ביניהם, אז ליהודים היתה אורה זו תורה, על ידי שיברך את עמו בשלום וכו', וק"ל.

אמנם יש להבין, דהל"ל ליהודים היתה תורה, מאי אורה זו תורה ... אלא אחר שנקראו יהודים על שכפרו בע"ז היא הגאולה, אז היתה להם אורה זו תורה ... כי על ידי שפלות אפשר שיהי' שלום".